

Norske trolldomsprosesser

Prosessnummer: 644a

Tiltaltes navn: Dagfinn Fililpssøn

Årstall: 1629

Sted: Bjelland i Vest-Agder

land och Jon Flodt ey haffde videre fuldmacht och breffue att indlegge paa for^{ne} presters vegne end foresiger, er saaledis for gott anseett:

1. Att effterdj der findis udj sagen effterfølgende mangell, som er først: waare presterne iche selff personlig tilstæde formedelst denne haarde winters tid och deris alderdoms schrøbelighed.
2. Till mett saa haffde iche deris fuldmechtiger saa nøyachtig plenipotentz, som dett sig burde.
3. Herforuden befindis de angiffne beskyldninger offuer presterne effter steffningens indhold iche nøyachtig att verre beviist, effterdj den zeddell, schreffuen aff h: Hans Mariager, iche var nu udj rette lagt, iche heller h: Niels Pederszøn personlig presenteret, som derom skulde vidne, iche heller vaare de tingsvidne effter samme zeddell tagen udi h: Hansis eller hans fuldmechtigis paahør effter lougen, som hans fuldmechtiger hart stødte sig paa.
4. Presternis fuldmechtige berobte sig och paa en domb, nu var falden seeniste herredag i Christiania om Ole Fennefosszis sag, huilchen ej heller var tilstæde.
5. Bleff iche heller beivist aff welb: Christoffer Gøjes fuldmechtig, presterne om nogen de beskyldninger nu dennem tillagt vare, tilforne aff deris ordinærre øffrigheid att verre paamindte, mett meere.

Thi haffue vj samme sager optagett till den 12. maij nest och førstkommendis, som er Pancratij dag, paa huilchen dag presterne uden videre steffning udi egen person schall møde her i Staffuanger mett w: Christoffer Gøjes fuldmechtig och da att hende domb och rett, som forsuarligt kand verre. Till windiszbyrdt etc.

H. Thomas Philipp i.

660

Capitell i Staffuanger kiendis och giør witterligt, att anno 1629 den 15. aprilis paa voris capitells husz, offuerverendis erlig och welb: mand Henrich Bille etc. (som foreg.), waar skichett for osz voris kiere biscop, hæderlig och høylerdt mand mester Thomas Cortszøn Wegner, som lougligen i rette haffde citeret hæderlig mand h: Thomas Filipszøn, medtjener udj

Guds ord till Undals prestegjeld, och hannem tiltalede, fordi for^{bte} voris bycop var tilschreffuitt, huorledis h: Thomas skulde lade sig befinde och forliude mett adskillige spøgerj, signekonster och deszlige, huilchett hand formeente iche bør vell att sømme en retsindig christen eller Guds barn, synderlig en prestmand, som i lerdom och leffnitt burde att foregaa andre, meenendis hand billigen derfore effter kongelige mandater bør settis till rette och lide som vedbør, mett meere steffningens indhold.

Herom fremblagde for^{bte} voris bycop tuende slemme signezeddeler, som bleffue leste och paategnede, den ene, som hand formeente att verre h: Thomaszis egen haand, den anden, endog den iche var schreffuitt mett h: Thomaszis egen haand, meente hand dog den att verre fra hannem kommen och udsted.

Herimod att suare møtte for^{nē} her Thomas i egen person och 661 iche kunde benechte den ene zeddell jo att verre schreffuen mett sin egen haand, mens derom berettet, att der hans broder, nemlig her Daphind Philipszøn, medtiener i Guds ord till Biellands prestegjeld, engang kom till sin broder och var meiggitt suag och schrøbelig, bad hand hannem, hand schulde forhøre om nogen gode raad imod samme hans suaghed. Och effterdij der var en mand ved naffn Niels Nodstad i Biellands prestegjeld, som haffde ord for att kunde fly bod imod adskillige siugdomme, bad for^{nē} h: Daphind sin broder, att hand mett denne Niels Nodstad paa hans vegne vilde tale, huilchett hand ohsaa giorde, och skreff hand da den ene zeddell effter for^{nē} Niels Nodstads mund, men den anden antvordede hand h: Thomas. Saa forskichede hand begge zeddeler till sin broder, och berette fremdeelis, att hans broder siden haffde sagt sig samme zeddeler att haffue brugt. Da effterdij dette er en wichtig sag, er den tagen i beten-chende indtill den 17. aprilis, att parterne da igien kand komme tilstede och da att forvente dom och affsecht, som forsuarligt kand verre.

Fredagen der effter, som var den 17. aprilis, compareret igien for osz bemelte voris bycop mett h: Thomas, och var hand begierendis, att vi nu vilde affsige, huad osz tychtis i denne sag.

Da effter tiltale, giensuar, och effterdij her Thomas foregiffuer, att dett iche skall verre hans egen ord eller menelse, som hand i den ene indlagde zeddell haffuer antegnelt, men hand skall haffue exciperet och udskreffuen den aff Niels Nodstads mund, och

att den anden seddell schall verre kommen fra Niels Nodstad sielff, berober sig och der till mett paa sin broder h: Daphind, att hand iche alleene haffuer bedett hannem om att søger om saadanne ulouglige middell och raadt, men haffuer och brugt dennem, da kunde vj denne gang intett endeligt slutte och dømme her om, førend for^{ne} h: Daphind och Niels Nodstad (huilche denne sag ochsaa fast angaar) bliffue lougligen steffnt till vedermaals tale och sagen da grandgiffueligen fra grunde kand bliffue forhört, da att gaasz derom huis lou och rett kand medføre. Imidlertid bør for^{ne} her Thomas hereffter som tilforn att verre aff sitt officio suspenderet, indtill sagens endelig uddrecht. Till vindisbyrdt etc.

Welb: Christoffer Giøye och her Hans Hansøn Mariager.

Capitell i Staffuanger kiendis och giør vitterligt, att aar effter Guds byrd 1629 den 12. maij paa voris capitells husz, offuerverendis erlig och welbyrdig mand Henrich Bille till Tirszbech etc. (som foreg.) sampt welacht Peder Saxe, fuldmächtig paa Søffren Rasmuszens vegne, som nu er forlent mett Colnes och Offuervatne præbender, waar skichett for osz Peder Christenszøn paa Ytternesz i Ordall sogen mett fuldmacht paa erlig och welbyrdig mand Christoffer Gøye, kongl: majest: befallingsmand offuer Agdesiden, hans vegne, eftersom hand den 12. febru: sidstforleden haffde forhuerffuett en capitells affsecht, lydendis att hand mett sin wederpart hæderlig och vellerdt mand h: Hansz Hansøn Mariager, sogne-prest till Effuie prestegield, schulde till denne dag møde her paa voris capitells husz, huilchen hand haffde steffnt, fordj hand bedriffuer adskillige verdslige sager och sig der mett befatter, item for klammer och trette hand sig indbilder och imod sin werdslig øffrighed sig foretager, uanseett hand paa adskillige tider derom skall verre advarett och paamindt, dett dog hosz hannem ingen frucht haffuer schaffett, meenendis hand bør som en ordinatzens offuertrædere att affsettis och staa till rette som vedbør, mett meere steffningens indhold.

Niels Nodstad affuisis till werdslig rett.

Capitell i Staffuanger kiendis och giør witterligt, att anno 1629 den 7. octob: paa voris capittels husz, offuverendisz paa erlig och welb: mand Henrich Bille till Tirszbech, kongl: majest: beffalingsmand offuer Staffuangers lehne, hans vegne, erlig och welacht Søffren Pederszøn, kongl: majest: fougett offuer for^{ne} Staffuangers lehne, sampt hæderli och wellerde mend h: Daniell Jørgenszøn, sogneprest till 680 Hielmelands prestegield och proust i Ryfylche och Carmsunds proustier, her Christen Palleszøn, sogneprest till Hølands prestegieldt, her Samuell Lauritzøn Lindt, sogneprest till Findø prestegield, och her Marcus Pederszøn, sogneprest till Jelse prestegield, waar schichett for osz voris kiere biscop, hæderlig och højlerd mand mester Thomas Cortszøn, som louqligen i rette haffde ladett steffne Niels Nodstad, efftersom h: Thomas Philipsøn hannem haffde udlagt tillforn paa capittelett den 15. aprilis sidstforleden, att hand skulde omgaas mett spøgerj, signelse och manelse tuert imod Guds ord och kongl: majest: forordninger. Herom indlagde for^{ne} voris biscop tuende slemme signezeddeler, blant huilche bemelte h: Thomas haffde beret sig att haffue bekommett dett ene hosz for^{ne} Niels Nodstad, dett andett effter hans mund exiperet och udschreffuitt. Och der de bleffue leste, kunde Niels Nodstad iche benechte dennem jo fra hannem att verre kommen, mens berette, att hand dennem haffde bekommett hosz en mand ved naffn Povell Hønneladt och dennem brugt for sitt qveg och buj, som var bleffuen galen och vilt. Och opleszde hand for retten en part af samme signelse, mett huilchen hand sagde sig att haffue hiulpett hans fæ till rette igien. Mens 681 effterdj der befandtis effter samme hans opleszung meere att verre schreffuen i h: Thomaszis zeddell, end som for^{ne} Niels Nodstad affuiste, haffuer her Thomas da for retten tilstæde bekjendt sig att haffue schreffuett dett andett i for^{ne} zeddell effter en pigis mund, som hannem tiente, naffnlig Karen Matthias datter.

Effter saadan leilighed och denne sags omstendighed haffuer vi saaledis her om forefundne, att effterdij Niels Nodstad icke kand benechte, h: Thomas jo haffuer faaett den ene zeddell aff hannem och schreffuett en stor deell aff den anden effter hans mundt, bekiender sig och saadan manen, affuindsord och signen att haffue brugt till sitt fæ och denne zeddell att haffue bekommett saa vell som ordene att haffue lert aff Povell Hønneland, haffuer vi den sag hiembvist for verdslig tillbørlig dommere saa vell som ohsaa den pige, som haffuer tient h: Thomas, ved naffn Karen Matthijs daatter till forhør om samme ord och signelse, som før er melt, der att hende domb och straffis som vedbør. Till windiszbyrd under voris capittels segell etc. Actum loco et tempore ut supra.

---

682 Her Daphind och h: Thomasz Philipsønner.

Capitell i Staffuanger kiendis och giør witterligt, att anno 1629 den 7. octob: paa voris capittels husz, offuerverendis etc. (de samme som foreg.), waar schichett for osz voris kiere bycop, hæderlig och højlerdt mand m: Thomas Cortszøn Wegner, som lougligen i rette haffde ladett indsteffne hæderlige mend h: Daphind Philipsøn och h: Thomasz Philipsøn och dennem tiltalede, fordj de dennem skall lade befinde och forliude mett adskillige spøgerj, signekonster och deszlige, som dett for hannem vaar berett och schriftlig tilkiende giffuett, huilchett hand formeener ingenlunde bør att sømme nogen retsindig christen och Guds barn, meegitt mindre nogen prestmand, som i lerdom och leffnett bør att foregaa andre, mens heller, att de effter kongelige mandater och beffalninger bør att settis till rette och lide som vedbør. Herom indlagde udi rette bemelte voris bycop
683 tuende slemme signezeddeler, den ene skreffuen mett for^{ne} her Thomaszis egen haand och den anden som h: Thomas haffde bekommett hosz Niels Nodstad, efftersom hand tilforn nemblig den 15. aprilis sidstforleden her paa capittelethaffde berettet och bekiendt, att hand haffde den ene zeddell udschreffuen och exciperet aff Niels Nodstads mund, och den anden var schreffuen,

huilchen hand bekomb hosz for^{ne} Niels Nodstad, och haffuer hand samme zeddeler henschichett till sin broder h: Daphind, att hand dennem skulde bruge i sin suaghed och siugdom For^{ne} Niels Nodstad nu for retten tilstede bekiendte vell, att hand haffde dicteret h: Thomas nogett aff de affuindsord, som stod i den zeddell, hand haffde mett sin egen haand schreffuitt, men iche alt sammen, huorfor for^{ne} h: Thomas bleff adspurt, huor hand var kommen till dett andett, som i bemelte zeddell vaar schreffuen, huortill hand suarede, att hand dett haffde schreffuitt effter en piges ved naffn K a r e n M a t t h i s d a a t t e r, som tiente hannem, hendis mundt. Bekiendte sin forseelse, men bad om naaden och iche om retten, effterdj hand dette haffde giortt aff broderlig kierlighed och vilde gierne hielpe sin broder, om mueligt var till rette igien, att hand kunde hielpis fra hans siugdomb. Hertill suarede h: Daphind nu nerverende tilstæde, att hand iche kunde nechte, att samme zeddeler io var hannem tilsent, och att hand haffde bedett sin broder forhøre sig om nogen gode raad, men beklagede sig herhosz, att hand var forrycht i sitt hoffuett och viste lidett, huad hand dentid giorde; haffuer och ved sin jurament bekrefstett sig aldrig samme zeddeler att haffue brugt, men alleeniste haffuer hafft bud effter Niels Nodstad och 684 talett mett hannem om saadant och beholdett samme zeddeler hosz sig. Haffuer och siden, der hand kom till sin forstand igien, angrett, att hand var geraaden i dett spøgerj, och haffuer fra sig leffuerett samme signezeddeler till en hæderlig prestmand, huorom bispen ooh haffde faaett fra samme prestmand breff och bescheden.

Da effter tiltale, giensuar och forberørte lejlighed, i synderlig-
hed effterdi be^{mte} h: Thomas Philipsøn befindis imod k: majest:
mandat att haffue søgt om saadanne hemmelige konster mett signen
och manen till sin broder att bruge lade och haffuer verrett
for^{ne} Niels Nodstads mett videre, och dette haffuer verrett den
første gang hand mett saadan handell er befunden, da haffuer
vj iche rettere kundett forefinde, end att for^{ne} h: Thomas jo
bør effter høj^{bte} hans majst: breff att staa obenbare skrifft och
aff verdslig øffrighed att straffis effter sin formue, formodendis
att samme penge straff motte effter sidste kirche forordning
komme hospitalett her i Staffuanger till beste. Och effterdj
denne hans groffue forseelse gaar flux imod hans prestelige kald

och embede, och der dog i hans majst: mandat iche specificeris, huorledis mand udj saadan casu dett skall holde, haffuer vj dog derom paa vor aller naadigste herris och kongis naadigst behag saaledis termineret, att for^{ne} h: Thomas schall till paaske først-
685 kommandis verre fra sitt prestelige embede suspenderet, och der- som hand befindis i midlertid sig skichelig och christelig att for- holde och mett saadan spøgerj och forbøden handell iche lader sig ydermeere befinde, huilchett han nu for retten baade mett haand och mundt haffuer anloffuett, da maa hannem siden verre forløffuett sitt embede igien att bruge och tiene først en dan- nemandt for en capellan och siden videre forfremmis, om mand seer hans forbedring.

Belangende for^{ne} h: Daphind, saa befindis, att dett hand haffuer søgt om saadan utilbørlig raad, dog dennem iche brugt, som hand mett høyeste eed bekreffttet, haffuer dett verrett scheed i hans store suaghed och hoffuedis forstørrelse, saa hand iche selff viste, huad hand giorde, som och for^{ne} Niels Nodstadt dett och nu vidnede mett hannem Och der hand er kommen aff Guds naade till sin sandtz igien, haffuer hand sin daarliged storlien fortrøtt, beklagett sig for en hæderlig prestmand och offuerleffuerett hannem for^{bte} zeddeler, som hans broder haffde flytt hannem. Da schall hand offentlig aff predichestolen i Biel- l a n d s kirche udi proustens nerverelse affbede sin forseelse, om nogen kunde verre aff hannem der mett forargett, och giffue till de fattige i Staffuangers hospitall femb rix daler och saa frembdelis sitt embede betiene, saa frembt hand effter denne dag iche lader sig mett saadan forbøden handell ydermeere befinde. Till vin- diszbyrd under voris capittels segell. Actum etc.

686 Her Jørgen i Qvindisdall och h: Hans Jørgenszøn.

Capitell i Staffuanger kiendis och giør witterligt, att anno 1629 den 7. octobris paa voris capittels huusz, offuerverendis etc. (de samme som foreg.), waar skichett for osz hæderlig och vellerdt mand h: Jørgen Thomaszen, sogneprest till Q v i n d i s - d a l s prestegield och proust i Listelehn, som lougligen i